

YTTRANDE

2021-08-18

Dnr 2021:36

Justitiedepartementet
103 33 Stockholm

Betänkandet SOU 2021:36 Ställföreträdarutredningen

Sammanfattning

Vi instämmer i förslagen om ändringar som lämnas i Ställföreträdarutredningen.

Att beakta huvudmannens välbefinnande är en välkommen förändring liksom att godmanskapet ska upphöra då huvudmannen inte längre samtycker till det.

Vi välkomnar förslaget att anhöriga inte ska ha rätt att ta del av alla handlingar gällande huvudmannen. Detta blir extra angeläget då huvudmannen är utsatt för våld i nära relation.

Det är beklagligt att inte förvaltningslagen är tillräcklig för att säkerställa att den enskilde blir bemött på ett bra sätt av överförmyndaren och att denne får den service och information som hen har rätt till. Det blir således nödvändigt att införa en bestämmelse om detta i förmyndarskapsförordningen. Även ställföreträdare ska kunna få det stöd de behöver av överförmyndaren och förvänta sig att få ett positivt bemötande av myndigheten.

Många huvudmän är i en utsatt position och upplever sig inte lyssnade på av överförmyndaren vilket påvisar behovet av att synliggöra möjligheten att framföra klagomål.

Att inte godmanskap anordnas om en mindre ingripande åtgärd är tillräcklig ser vi som angeläget.

Vi anser att det är positivt om det nationellt tas fram en obligatorisk introduktionsutbildning för ställföreträdare.

Ett särskilt skäl för att kunna anlita professionella ställföreträdare ska vara att det inte går att rekrytera på traditionellt sätt. Detta blir extra angeläget i och med förslaget att överförmyndaren ska agera snabbt då en ställföreträdare vill bli entledigad.

Vi välkomnar förslaget att det ska införas en tidsgräns om sex månader för när granskningen ska vara klar. Detta synliggör eventuellt behov av ökade resurser i verksamheten.

Att varje överförmyndarnämnd ska bedrivas med god kvalité och att det ska finnas en kvalitetssäkring ser vi som mycket positivt.

Ökade möjligheter till delegering av beslutanderätt till ordförande mottages positivt då det bidrar till ett smidigare arbetssätt i brådskande ärenden.

Eftersom det idag råder brist på statlig styrning, samordning och kontroll för överförmyndarverksamheten ser vi oerhört positivt på förslaget om en ny statlig myndighet som ska ha ett huvudansvar på området. Bidrar till effektivitet, enhetlighet och ökad rättssäkerhet.

I förslaget om ett nationellt ställföreträdarregister - som är positivt i sig – saknar vi att det inte föreslås att antal uppdrag hos varje ställföreträdare ska framkomma. Även uppgift om anmärkning bör framkomma om registret ska fylla sin funktion till fullo.

Vi anser inte att vi har möjlighet att kräva av professionella ställföreträdare att samma villkor för arvode ska gälla som för övriga. Att anlita professionella ställföreträdare är mycket dyrare och det tror vi inte går att komma ifrån.

Områden som vi anser som prioriterade för förändring

Vi instämmer i förslagen om ändringar som lämnas i Ställföreträdarutredningen, och anser att nedanstående områden är prioriterade och extra angelägna.

5.5 Hänsynstagande till huvudmannens egen vilja och välbefinnande ska stärkas.

En prioriterad fråga att ta hänsyn till huvudmannens välbefinnande då tyvärr alltför många ställföreträdare är av tron att de ska spara så mycket som möjligt åt sin huvudman. Vi anser även att det är angeläget att tydliggörs att godmanskapet ska upphöra då huvudmannen inte längre samtycker till att ha en ställföreträdare.

7.4.1. Stärkt skydd för uppgifter om huvudmannen. Överförmyndaren ska kunna neka en anhörig att ta del av en handling om det till den enskilds intressen finns särskilda skäl mot att handlingen ska lämnas ut. Detta är angeläget att ta hänsyn till inte minst när huvudmannen är utsatt för våld i nära relation.

8.5 Överväganden och förslag. Att det införs en bestämmelse i förmyndarskapsförordningen som erinrar om överförmyndarens

serviceskyldighet. Detta är av stor vikt eftersom inte förvaltningslagen tolkas som det är tänkt inom alla överförmyndarverksamheter och då det framkommer att enskilda upplever ifrågasättanden och/eller en otrevlig attityd i kontakt med myndigheten. Vi anser att det är beklagligt att det ska behövas en lagändring då förvaltningslagen borde kunna säkerställa att den enskilde får den service och information som denne har rätt till.

9.6.1 Möjligheterna att framställa klagomål ska synliggöras. Ett prioriterat förslag då många huvudmän upplever sig inte bli lyssnade på när de vänder sig till överförmyndaren. Huvudmän kan uppleva sig vara i beroendeställning till sin ställföreträdare, speciellt vid förvaltarskap.

11.4.3 Godmanskap ska inte anordnas om en mindre ingripande åtgärd är tillräcklig. Ett viktigt förtydligande, som dock inte får feltolkas genom att man hänvisar till insatser inom socialtjänsten som inte existerar i praktiken.

12.5 Överväganden och förslag. Att det tas fram en introduktionsutbildning för ställföreträdare, och att denna ska vara obligatorisk. Vi anser detta som ett angeläget område.

13.5.2 Överförmyndaren ska ge stöd till ställföreträdare inom ramen för serviceskyldigheten och det betonas att detta innebär ett krav på positivt bemötande och en relativt långtgående skyldighet att ge ställföreträdare sådan hjälp att de kan ta tillvara sin huvudmans intressen.

14.4.1 När ställföreträdaren vill avsluta sitt uppdrag ska överförmyndaren agera. En angelägen fråga som förutsätter att det möjliggörs att använda professionella ställföreträdare om inte möjlighet till traditionell rekrytering finns. Se 15.6.1.

15.6.1 Anställda ställföreträdare ska kunna förordnas när det är nödvändigt med hänsyn till den enskildes intressen. Brist på traditionellt rekryterade ställföreträdare bör vara ett av de *särskilda skäl* som ska finnas för att kunna anlita professionella ställföreträdare.

17.5.2 En tidsgräns på sex månader för granskningen ska införas. Detta innebär att behov av ökade resurser synliggörs i verksamheter som inte hinner granska i tid, vilket vi ser som positivt.

19.9 Överväganden och förslag. Varje överförmyndarnämnd ska bedrivas med god kvalité och kvalitén ska systematiskt och fortlöpande utvecklas och säkras. En prioriterad fråga.

21.6 Ökade möjligheter till delegering av beslutanderätt i överförmyndarnämnden. Det är ett angeläget område och vi tänker främst på möjligheten att kunna åberopa ordförandebeslut i brådskande ärenden vilket bidrar till ökad effektivitet/mindre kostnader.

23.10.2 Ett centralt organ ska få ett huvudansvar på området. Ett mycket prioriterat område då dag i dag råder brist på statlig styrning, samordning och kontroll. En nationell samordning bidrar till en ökad samsyn gällande överförmyndarfrågor och en mer enhetlig handläggning och bedömning. Bidrar till ökad rättssäkerhet för den enskilde.

23.10.3 En ny statlig myndighet ska inrättas - inkluderat ett forum för samverkan. Ett mycket angeläget område i utredningen.

Områden där vi är tveksamma till vad utredningen kommit fram till

25.7.1 Vi är positivt inställda till att nationellt ställföreträdarregister ska inrättas. Men vi anser att om detta ska ha en verkan måste det framkomma hur många uppdrag varje ställföreträdare har och om ställföreträdaren har någon anmärkning. Vi anser att registret i annat fall inte uppfyller sitt syfte fullt ut.

Konsekvenser - Förslaget om anställda ställföreträdare

Vi anser inte att vi har möjlighet att kräva av professionella ställföreträdare att samma regler gällande arvode ska gälla som för "vanliga". Det är mycket dyrare för kommunen att anlita professionella ställföreträdare, och vi anser inte att det går att komma ifrån.

ARVIKA-EDA ÖVERFÖRMYNDARNÄMND

I detta ärende har Arvika-Eda överförmyndarnämnd beslutat. Enhetschef för Överförmyndarenheten, har varit föredragande.

Bilaga:

Beslut från nämnden